

Lerum 2013-09-24

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Till

Lerums kommun

Sektor samhällsbyggnad

Planenheten

443 80 LERUM

ÖVERKLAGANDE

Klagande

Lerums Naturskyddsförening, c/o Olov Holmstrand, Torphagebacken 11, 443 38 Lerum.

Saken

Överklagande av kommunfullmäktiges i Lerum beslut 2013-08-29, §124 att anta detaljplanen för fastigheten Torp 2:5 m fl, Bostäder väster om Häradsbron.

Yrkande

Lerums Naturskyddsförening yrkar att Länsstyrelsen upphäver kommunfullmäktiges i Lerum beslut 2013-08-26, §124 att anta detaljplanen för fastigheten Torp 2:5 m fl, Bostäder väster om Häradsbron.

Grunder

Lerums Naturskyddsförening är remissinstans till Lerums kommun i planfrågor. Föreningen har därför lämnat yttranden i alla tidigare stadier av planeringen av Lerums centrum med avseende på den nu aktuella detaljplanen för fastigheten Torp 2:5 m fl. I dessa yttranden har föreningen konsekvent motsatt sig planförslag som innebär skada på Säveåns naturvärden. Föreningen anser att Lerums kommun inte har beaktat dessa synpunkter, varför det finns grund för överklagande. Följande remissyttranden med relevans för den aktuella detaljplanen har lämnats:

- Program för Lerums centrum (synpunkter på samrådshandling 2006-09-18)
- 1(5) — Detaljplan för bostäder väster om Häradsbron (synpunkter på samrådshandlingar 2011-08-05)
- Detaljplan för bostäder väster om Häradsbron (synpunkter på utställningshandlingar 2013-01-

Sakomständigheter

Övergripande

Lerums Naturskyddsförening har i tidigare yttranden till Lerums kommun konsekvent hävdad att planerad bebyggelse i enlighet med detaljplaneförslaget för Torp 2:5 m fl skulle innebära oacceptabel betydande påverkan på Säveåns naturvärden.

I ett yttrande 2013-03-12 från Länsstyrelsen till Lerums kommun över utställningshandlingarna för planförslaget begärde Länsstyrelsen att kommunens skulle omarbota planförslaget med hänsyn till risk för påtaglig skada på område för riksintresse för naturvård (NRO14148 Säveån, Nääs, Öjared).

Lerums Naturskyddsförening konstaterar att kommunens utställningshandlingar som låg till grund för antagandet av detaljplanen för Torp 2:5 m fl endast mycket marginellt har reviderats i förhållande till utställningshandlingarna vad avser påverkan på Säveåns naturvärden. Enligt föreningens uppfattning kvarstår därför Länsstyrelsens kritik mot planen. I följande avsnitt redovisar föreningen hur antagandehandlingarna relaterar till Länsstyrelsens synpunkter på utställningshandlingarna.

Lerums Naturskyddsförenings övergripande slutsats med stöd av följande avsnitt är att den antagna detaljplanen för Torp 2:5 m fl skulle medföra betydande och oacceptabel miljöpåverkan på Säveåns naturvärden.

Risk för påtaglig skada på riksintresse för naturvård

Länsstyrelsen ansåg att underlaget för att värdera naturvärdet inom planområdet var otillräckligt. En lokal naturvärdesinventering genomfördes därför av kommunen 2013-05-13 under ogynnsamma förhållanden, eftersom den kalla våren hade medfört sen vegetationsutveckling. Kompletterande fältinventering genomfördes dessutom inte av tidsskäl, eftersom kommunstyrelsen skulle behandla antagandet av planen 2013-06-12. Inventeringen har sålunda ringa värde, eftersom det fortfarande inte går att avgöra om det finns särskilt värdefulla och skyddsvärda arter inom planområdet. Det kan ändå vara rimligt att anta att specifika, höga naturvärden är mindre sannolika inom planområdet, men detta har inte tillfredsställande dokumenterats.

Oavsett naturvärdet inom en viss delsträcka går det inte att dela upp Säveåns riksintresse för naturvård i mindre avsnitt för att motivera exploatering av avsnitt som saknar egna höga specifika naturvärden. Varje begränsat ingrepp i riksintresset måste istället värderas med hänsyn till helhetens mycket höga naturvärde och den samlade påverkan till följd av alla liknande ingrepp, vilket Länsstyrelsen har framfört vid upprepade tillfällen.

Den vegetationsklädda slänten inom planområdet ner till överkanten av erosionsskyddet kommer enligt planhandlingarna att schaktas av i sin helhet för att minska slänlutningen från ca 1:1 till 1:3. Att så är fallet framgår tydligt av kartan i bilaga E till den fördjupade stabilitetsutredningen. Den betydande avschaktningen innebär att all vegetation i slänten och sannolikt även en del av de redan i utgångsläget få träden närmast strandlinjen i erosionsskyddet måste tas bort. Den del av riksintresset för naturvård som ingår i planområdet kommer därefter att under lång tid (åtskilliga år) sakna högre vegetation som bland annat kan skugga Säveån. I planbeskrivningen finns följande upplysning som mot bakgrund av de beskrivna förutsättningarna saknar relevans med avseende på tiden för påverkan: *"Under 2013 planeras inga andra schaktarbeten i centrala 2(5)*

Lerum i, eller i

anslutning till, Sävån.” Ett så kort tidsperspektiv saknar relevans för bedömning av samlad påverkan av flera ingrepp som skadar naturvärdet.

Även om övriga projekt, som kan ge ingrepp i riksintresset, kommer att genomföras efter den här aktuella planen, kommer den kombinerade inverkan att bli påtaglig under många år. Det går sålunda inte att hävda att den aktuella planens långsiktiga skada på riksintresset skulle minska påtagligt om övriga planerade projekt senareläggs några år.

Sammanfattningsvis är det rimligt att anta att genomförande av detaljplanen för Torp 2:5 m fl i enlighet med antagandehandlingarna ger påtaglig skada på Sävåns riksintresse för naturvård både på kort sikt och på längre sikt i kombination med övriga planerade projekt längs ån.

Behov av prövning av vattenverksamhet

I planbeskrivningens avsnitt *”Geotekniska rekommendationer”* anges att åbrinkens släntlutning måste minskas genom avschaktning ner till nivån +24,5 meter (överkant erosionsskydd). I avsnittet *”Vattennivåer”* redovisas att SMHI har beräknat att dygnsvärdet av högvattenföring med 100 års återkomsttid är +26,0 meter. År 2100 beräknas motsvarande nivå bli +26,2 meter och med 70% tillägg +27,3 meter.

Enligt miljöbalkens 11 kap krävs prövning av vattenverksamhet för ingrepp under högsta förutsebara vattenstånd. Avschaktning till nivån +24,5 meter sträcker sig avsevärt under den ovan angivna lägsta högvattennivån +26,0 meter. Avschaktningen av slänten innebär sålunda vattenverksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken.

I planbeskrivningen redovisas utan reservation att ingrepp i befintligt erosionsskydd inte erfordras vid genomförande av planen. Det är emellertid oklart om erosionsskyddet är intakt. Dessutom är risken påtaglig att erosionsskyddet skadas när den ovanförliggande branta slänten ska schaktas av. Även dessa förhållanden motiverar prövning av vattenverksamhet.

Medvetenhet om innebörden av schaktning under högvattennivån bör ligga bakom följande beslutade tillägg till planen enligt protokollet från kommunstyrelsens sammanträde 2013-06-12: *”Att det i planbeskrivningen läggs till uppgift om högsta förutsägbara vattennivå samt att åtgärder under högsta förutsägbara vattennivå kan kräva anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet.*

Att det i genomförandebeskrivningen läggs till att exploatören är ansvarig för att anmälan/tillstånd för vattenverksamhet.”

Sammanfattningsvis framstår det som oundvikligt att planens genomförande medför vattenverksamhet som kräver anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken. Detta kan även innebära påtaglig skada på riksintresset, vilket rimligen bör avgöras i samband med vattenverksamhetens prövning. Med hänsyn till Länsstyrelsens synpunkter och villkor för att upphäva återinträtt strandskydd (yttrandet 2013-03-12) måste därför frågan om vattenverksamheten prövas innan Länsstyrelsen över huvud taget kan behandla planen och upphävande av strandskyddet.

3(5)

Det är oklart vad som avses med kommunstyrelsens beslut att lägga ansvaret på prövning av vattenverksamhet på exploatören. Till oklarheten bidrar dessutom att meningen är grammatikaliskt felaktig. Om avsikten är att prövningen ska ske efter att planen har antagits kommer Länsstyrelsen rimligen att stoppa planen, eftersom frågan om skada på riksintresset i så fall inte är utredd. Länsstyrelsen kan då inte behandla frågan om upphävande av strandskydd. Länsstyrelsens villkor ifråga om strandskyddet innebär rimligen att vattenverksamheten och därmed påverkan på riksintresset har avgjorts innan planen kan antas.

Samlad påverkan av flera projekt längs Sävån

I yttrandet 2013-03-12 över planens utställningshandlingar har Länsstyrelsen formulerat kravet på en samlad beskrivning av påverkan på Sävån:

”Slutligen efterlyser Länsstyrelsen också att påverkan på Sävån av detta projekt sätts i relation till genomförandet av ev. övriga planer längs Sävåns stränder. Om många projekt pågår samtidigt, kan detta ha en mycket stor negativ effekt på åns naturvärden. Även denna samlade påverkan behöver beskrivas i ett kort och långt perspektiv, vilket Länsstyrelsen också har påpekat i tidigare yttranden.”

I antagandeverisionen av kommunens planbeskrivning har tillförts ett avsnitt ”Kumulativa effekter” som inte fanns i utställningsversionen av planbeskrivningen. Avsnittet innebär ett referat av dokumentet ”Översikt Sävån i centrala Lerum, Lerums kommun.

Planeringsunderlag” (juni 2012). Avsnittet avslutas med följande stycke, vilket rimligen måste bedömas vara kommunens försök att uppfylla Länsstyrelsens önskemål om beskrivning av samlad påverkan i ett kort och långt perspektiv:

”Vad gäller utbyggnadsalternativet är det på grund av komplexa planprocesser i dagsläget svårt att göra en tidsplanering för åtgärderna. Inte heller ingreppen i nollalternativet finns tidsatta. I Översikt Sävån anges att kommunen ska arbeta fram en åtgärdsplan som syftar till att säkerställa riksintressets värden samtidigt som Lerums centrum ska kunna utvecklas utifrån strategin i översiktsplanen. Åtgärdsplanen bör ge förslag på hur åtgärderna kan spridas över tiden så att inte alla delar av Sävån påverkas samtidigt och bottenområden och ny vegetation hinner återhämta och återetablera sig. Kommunen har för avsikt att ta fram nämnda åtgärdsplan och kommer genom denna att säkerställa att alla planerade åtgärderna inte heller tillsammans orsakar påtaglig skada på riksintresset.

Kommunens beskrivning av påverkan saknar konkretion och kan rimligen inte anses uppfylla Länsstyrelsens önskemål, eftersom frågan om värdering av skada skjuts på framtiden för att avgöras i en ännu inte genomförd åtgärdsplan. Beskrivningen grundas helt på det tidigare dokumentet ”Översikt Sävån” om vilket länsstyrelsen framförde bland annat följande synpunkter (yttrande 2 2012-11-08):

”Av översikten framgår att en åtgärdsplan skall tas fram, som syftar till att säkerställa riksintressets värden samtidigt som Lerums centrum skall kunna utvecklas utifrån strategin i gällande översiktsplan. Att sprida ut åtgärder, som påverkar ån, över tid så att inte alla delar av Sävån påverkas samtidigt – att naturen ges tid att ”läka” – är en av de frågor som skall behandlas i denna åtgärdsplan. Hur och när åtgärder utförs, ser Länsstyrelsen kan få en stor betydelse för vilka planerade förändringar som kan accepteras eller ej, varför åtgärdsplanen bör tas fram så snart som möjligt för att även denna utgöra underlag för fortsatt planarbete mm.”

4(5)

Länsstyrelsen har alltså redan i yttrandet 2012-11-08 framhållit att åtgärdsplanen borde tas fram så snart som möjligt för att kunna utgöra underlag för planarbete. Trots detta och Länsstyrelsens tydliga krav på samlad beskrivning i yttrandet i utställningsskedet 2013-03-12 väljer kommunen att endast upprepa det vaga löftet om en framtida åtgärdsplan som redovisades i "Översikt Sävåån".

Det bör framhållas att även projekt utmed andra avsnitt av Sävåån än genom Lerums centrum kan ge påverkan under samma tid som kan bli aktuell för det eventuella genomförandet av kommunens planer för centrala Lerum. Sådana projekt i Lerums kommun är planeringen av Floda centrum samt de planerade järnvägsutbyggnaderna i Floda (vändspår) och Stenkullen (förbigångsspår). Den sammanlagda effekten på Sävåån kan bli så stor att det även motiverar särskild prövning av påverkan på de båda Natura 2000-områdena uppströms och nedströms centrala Lerum.

Sammanfattningsvis kan entydigt konstateras att kommunen inte har uppfyllt Länsstyrelsens vid upprepade tillfällen framförda krav på en samlad beskrivning av påverkan på Sävåån.

Lerums Naturskyddsförenings rätt att överklaga

Lerums Naturskyddsförening hävdar att den överklagade detaljplanen innebär betydande miljöpåverkan på Sävååns riksintresse för naturvård. Därför har föreningen rätt att överklaga enligt 113 kap. 12§ plan- och bygglagen.

Planområdet ska tas i anspråk för "*ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse*" (överklagandekriterium 2). Det är uppenbart att den byggnad som avses enligt planen är avsedd att vara en del i ett köpcentrum (Bagges torg), omfattar en parkeringsanläggning i två plan samt utgör del i sammanhållen bebyggelse (Lerums centrum).

Lerums Naturskyddsförening uppfyller kraven i miljöbalkens 16 kap. 13§ för vilka föreningar som får överklaga. Föreningen har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöintressen. Föreningen är inte vinstdrivande. Föreningen bildades 1963 och har ca 1400 medlemmar.

Lerums Naturskyddsförening
Olov Holmstrand
ordförande
Torphagebacken 11
443 38 Lerum
Tel 0302-10587
e-post olle.holmstrand@swipnet.se